

Generalsekretæren har ordet

Åge Hamang er generalsekretær i Norges Forsvarsforening

Forsvarssak er fredssak

For en tid tilbake var jeg på en tilstelning ved Oslo rådhus i forbindelse med avdukingen av et minnesmerke over Fridtjof Nansen. Ved mottagelsen ble jeg stående sammen med en gruppe mennesker jeg ikke kjente. Jeg fortalte at jeg var generalsekretær i Norges Forsvarsforening, og kom inn på det arbeidet Nansen hadde gjort i regi av foreningen. Jeg fikk da noen ikke altfor vennlige blikk, og ble fortalt at det var fredsmenneske Nansen de var der for å hylle.

Jeg tenkte noe uærbødig at du store alpukka, de deler Nansen i to. For noe av det store ved Nansen var at han hadde evnen til å ha to tanker i hodet samtidig. Han var for en ballansert nedrustning, samtidig som han mente at Norge måtte ha et sterkt forsvar fordi "man avskaffet ikke krig ved å gjøre de små land forsvarsløse, for det er ikke de små lands rustninger som fremkaller krig, det er de stores". Eller for å si det med dagens språkdrakt. Stormakter har en tendens til å ta seg tilrett når det byr seg en anledning. En god anledning kan være en småstat som har forsømt forsvaret sitt. Forsvarssjefen har advart at Forsvaret avvikles dersom folkets tillitsvalgte ikke bevilger nok penger til det forsvaret de selv har bestemt at vi skal ha. Nansen var en realist når det gjaldt menneskenaturen. Det bør også vi være.

For her er nettopp essensen i vårt tidløse problem – menneskenaturen. De dårligere sider ved mennesket har utryddet flere enn noe våpen noen gang har gjort. Skal vi lykkes med å skape fred med frihet, må vi først tenke menneskenatur og hvilket regime vi må skape for i størst mulig grad å

få fram menneskets gode sider. Svaret ligger kanskje opp i dagen, for hva er det som først og fremst gjør overgrep mulig? Overgrep, utbytting eller utnyttning blir mest sannsynlig dersom maktbalanse er fraværende. Det være seg psykisk, fysisk, økonomisk, politisk eller militær mangel på maktbalanse. I et sant demokrati tilstreber man nettopp maktbalanse eller maktfordelingsprinsippet om man vil. Faren for brudd på menneskerettigheter har vist seg å være vesentlig mindre i et demokrati enn i et diktatur.

Utgangspunktet for vår ulykke må ikke alltid være dårlig i seg selv, men faktisk av og til ha et idealistisk tilsnitt som for eksempel pasifisme. Noe av det "brukne geværs" filosofi var jo at dersom du kastet våpnene så ville ingen angripe deg fordi du da ikke truet noen. Hvor feil dette resonnementet var viser jo historien svært tydelig. Man valgte bort menneskenaturen og så ikke at våre gode egenskaper trives best når maktbalanse er til stede.

I dag er det igjen fare for avvikling av forsvaret vårt, men ikke på grunn av pasifisme i folket. Dette fordi 90 prosent av befolkningen ønsker et militært forsvar, mens kun 6 prosent er i mot. Men avvikling er sannsynlig fordi spillet mellom de politiske partiene har gjort forsvarssak til en ikke sak. Av taktiske grunner og ved å skyld på hverandre velger våre folkevalgte seg bort fra det forsvarsforliket vårt utsatte land trenger. Dermed får ikke Forsvaret det økonomiske løftet det må ha for å kunne ivareta sin del av landets helt grunnleggende interesser. Det er et tankekors at folkets tillitsvalgte fra alle

partier faktisk bidrar til å skape et demokratisk underskudd når det gjelder rikets helt grunnleggende sikkerhet. For det er vel ikke slik at den overveldende meningsmålingen på 90 prosent oppslutning kan tolkes til en ønsket avvikling?

Norge er et meget stort land når det gjelder områder og naturrikdommer. Men med en liten befolkning har vi i utgangspunktet også liten militær kapasitet, og vi kan umulig true noen andre. Slike små land bør ikke være de første til å legge seg åpne ved å ruste ned ensidig. Det vil etter min mening heller øke sjansene for maktovergrep i verden. Stormakter har som sagt en tendens til å gjøre det stormakter alltid har gjort. Ta seg tilrette.

Vi må heller ha et relativt sterkt forsvar som vil bevege den lokale maktbalansen i riktig retning, en terskel mot aggresjon som vil gjøre det å ta seg tilrette lite attraktivt. Parallelt bør vi sørge for å ha allianser som gir oss best mulig ryggdekning samtidig som vi arbeider for et internasjonalt regime for balansert nedrustning og en verdensorden som ikke favoriserer den sterkeste rett, men balanserer denne ut. Disse tre parallelle sporene ville også være i fredsprisvinner Nansens ånd, en ånd som vi forsvarsvenner nå må tydeliggjøre for våre politikere til de ser lyset.

Jeg kan ikke få sagt dette sterkt nok:

Fravær av maktbalanse øker faren for overgrep og favoriserer overgriperen enten vi snakker om enkelt mennesker, nettverk, organisasjoner eller stater.